

НАСЛІДКИ КОЛОНІАЛЬНОГО ВПЛИВУ НА СТАНОВЛЕННЯ ҐРУНТОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

ТОПОЛЬНИЙ Ф.П. – доктор біологічних наук, професор
orcid.org/0000-0002-7151-7694

Центральноукраїнський національний технічний університет

Постановка проблеми. Після століть життя під владою інших держав Україна лише 30 років живе як суверенна держава. Напевне це занадто короткий час, щоб позбутися того колоніального впливу, який пронизував всі сторони життя [1, с. 335]. Наука ніби є поза політикою, проте і вона не позбавлена згубного впливу метрополії на розвиток наукової думки в колоніях. Не є виключенням і розвиток ґрунтознавства як в плані теоретичних питань, так і практичного їх застосування. Знайомлячись з підручниками з ґрунтознавства, виданими як в радянський період, так і в роки незалежності, складається враження, що все головне в генетичному ґрунтознавстві створено в Росії [2, с. 330; 3, с. 145].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В переважній більшості вітчизняних та зарубіжних навчальних посібниках основоположником сучасного генетичного ґрунтознавства є російський вчений Василь Докучаєв. Однак лише в російській науці із В. Докучаєва зробили незаперечного класика, всі висловлювання якого є істинною в останній інстанції [4, с. 145].

В сучасних умовах розвитку вітчизняного ґрунтознавства досить важливим постає питання підвищення врожайності сільськогосподарських культур з одночасним підвищенням її екологічної якості [5, с. 270]. Вплив імперського минулого на сучасні погляди вітчизняних ґрунтознавців призвів до того, що перед ними постають усе складніші проблеми інтеграції та екологізації технологій вирощування сільськогосподарської продукції. Вони зумовлені в першу чергу запитами суспільства, що пов'язані зі зростання соціальних замовлень до створення більш комплексного наукового підходу визначення ґрунту як середовища існування [6, с. 32].

Постановка завдання. Метою дослідження – є аналіз наукових підходів сучасного ґрунтознавства для визначення інтенсивності впливу вчення Докучаєва на основи технологій обробітку ґрунту в умовах прогресуючого погіршення агрофізичних якостей ґрунтів України

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно В. Докучаєва у формуванні всіх опідзолених і навіть вилугуваних чорноземів, всіх сірих опідзолених і дерно-підзолистих ґрунтів обов'язково брала участь лісова рослинність. Візьмемо останні (і єдині поки що) видання з ґрунтознавства, які затверджені МОН України як підручники для студентів ВНЗ [2, с. 335; 3, с. 94]. В них чітко вказано, що формування цих ґрунтів має степову і лісову фази розвитку. Таке твердження впливає із вчення В. Докучаєва про фактори ґрунтоутворення, згідно якого у формуванні того чи іншого ґрунту визначальним є тип рослинності. Під лісом формуються чор-

ноземи опідзолені, сірі лісові, дерново-підзолисті ґрунти і підзоли.

Найбільш повно походження опідзолених ґрунтів В. Докучаєв висвітлив у третій лекції з ґрунтознавства, прочитаної у червні 1900 року у Полтаві. «Мною ще у звіті по дослідженню ґрунтів Нижегородської губернії було показано, що якщо на чорноземі поселяються ліси, то коріння деревної рослинності починає здійснювати свій вплив на ґрунт: він починає синіти і навіть сірити» [4, с. 332]. В матеріалах по нижньогородських дослідженнях є детальна характеристика ґрунтів губернії із описами ґрунтових розрізів і навіть схематичні малюнки найбільш типових розрізів [6, с. 474]. Не будемо тут наводити описи розрізів, лише відзначимо, що автор вказує, що чорноземи повсюдно підстиляються більш менш типовим, порівняно легким, рихлим лесом або лесовидним суглинком.

Описуючи так звані перехідні до чорнозему ґрунти (в сучасній класифікації це темно-сірі опідзолені ґрунти), автор вказує що «Материнською породою для всіх взагалі перехідних до чорнозему ґрунтів служить той жовтуватий, червонувато-жовтий, жовтувато-бурий, перехідний суглинок, який місцями містить в собі північні і місцеві валуни» [6 с. 502]. Роблячи підсумок цих польових досліджень автор вказує наступне: «Таким чином, ми отримуємо ще одну хоча і зовнішню, зате дуже різку ознаку, яка відрізняє перехідні лісові землі від типового долинного і горючого чорнозему, в яких і на яких до цих пір ніде не зустрічаються валуни» [4, с. 505].

Незважаючи на ніби переконливі докази відмінності так званих перехідних ґрунтів від чорноземів за ґрунтотвірними породами, автор стверджує, що «звільнення від лісового покриття, штучне рихлення, культура повинні взяти своє, і ґрунти ці поступово можуть прийняти габітус типового чорнозему» [6, с. 507]. Дивним є той факт, що будучи геологом за фахом, автор надав перевагу у відмінностях між ґрунтами не ґрунтотвірним породам, а типу рослинності.

Це твердження про визначальне значення типу рослинності у формуванні того або іншого типу ґрунту набуло в російській науці якогось гіпертрофованого вигляду, який не терпить заперечень.

Ще за життя В. Докучаєва один з його учнів, Олександр Набоких, професор Новоросійського (Одеського) університету виступив з критикою докучаєвської багатофакторної концепції ґрунтоутворення і запропонував виділяти «панівні фактори», які забезпечують визначальні процеси ґрунтоутворення. До таких факторів він відносив водний режим ґрунтів, який є визначальним у формуванні певного ґрунту. Тип вод-

ного режиму визначається кліматом (кількість опадів і випаровуваність), рельєфом, водопроникністю ґрунту і підґрунтя і лише частково рослинністю [7, с. 144]. Проте погляди О. Набоких отримали різку критику з боку інших учнів В. Докучаєва і особливо з боку Костянтина Глінки, який був лідером докучаєвської школи ґрунтознавців у першій чверті ХХ століття. Він звинуватив О. Набоких в упередженості і некомпетентності. Тому ідеї О. Набоких, висловлені ще на початку минулого століття, не дістали подальшого розвитку і навіть не були відомі науковцям наступних поколінь, оскільки у радянський період ні разу ніде не публікувались. Якщо і були однодумці у О. Набоких, то їх ніхто не знав, адже публікацій, які могли поставити під сумнів вчення В. Докучаєва, не приймали до друку ніякі наукові видання. В той же час праці В. Докучаєва неодноразово перевидавалися багатотисячними тиражами.

В ґрунтознавстві, як і в більшості сфер життя в тодішніх державах – сателітах Російській імперії так і в Радянському Союзі, на тривалий час встановилося однодумство.

За межами Союзу, у вільному світі, також вважають В. Докучаєва основоположником сучасного генетичного ґрунтознавства, проте часто посилаються на іншого представника російської школи ґрунтознавців, а саме на Івана Іоффе [7, с. 14, 28, 29, 249]. Напевне він виявився не вельми лояльним до влади, як до царської так і до радянської, якщо він і його праці зовсім не відомі нашому читачеві.

Однією із найбільш відомих праць про значення різних факторів ґрунтоутворення у формуванні різних ґрунтів є книга Ганса Ієнні «Фактори ґрунтоутворення», яка видана у США у 1941 році, а в 1948 році перевидавана російською мовою у Москві]. Відомий американський ґрунтознавець відзначає, що починаючи з кінця 19 століття ідея факторів ґрунтоутворення завоювала у науці про ґрунти панівне становище. Проте щоб стати зручним знаряддям в руках дослідників, необхідно на підставі досить великого фактичного матеріалу показати роль конкретних факторів у формуванні певних ґрунтів [7, с. 37].

Необхідно відзначити, що з часу встановлення В. Докучаєвим 5-ти основних факторів ґрунтоутворення на початку 80-х років 19-го століття до написання книги Г. Ієнні минуло вже понад пів століття. За цей час було накопичено багато того фактичного матеріалу, що дало підставу більш повно оцінювати значення конкретних факторів у формуванні тих або інших ґрунтів.

Характеризуючи вплив рослинності на ґрунтоутворення, Г. Ієнні відзначає наявність протилежних по суті поглядів. Одні стверджують, що живі організми взагалі, а особливо вищі рослини є найбільш важливими ґрунтоутворювачами. З іншого боку стверджують, що рослинність сама знаходиться у великій залежності від ґрунту, клімату і рельєфу, а тому між ґрунтом і рельєфом існує взаємозв'язок. З метою узгодження цього протиріччя Г. Ієнні висловлює досить цікаву думку. «Тільки та рослинність яка не може бути поставлена у зв'язок з кліматом, материнською породою, рельєфом і часом, може розглядатися як фактор ґрунтоутворення» [7, с. 273-275].

Аналізуючи поширеність лісів у лісостепах, дослідники замітили, що там де відсутня діяльність людини, ліси заселяють добре дреновані простори з хвилястим рельєфом, а степова формація захоплює простори з плоским рельєфом, поганою водопроникністю ґрунту і підґрунтя і високим рівнем ґрунтових вод.

Порівнюючи ґрунти, сформовані під лісом і степом, Г. Ієнні відзначає, що у всіх горизонтах лісового ґрунту рН нижче, ніж у степового, а кількість обмінних основ і вміст гумусу у профілі степового ґрунту завжди вищий. Загальний висновок полягає в тому, що за однакових кліматичних умов ліс стимулює процес вилугування і прискорює процес ґрунтоутворення.

Слід віддати належне Г. Ієнні, який не вважав свої висновки справедливими на всі природні зони, оговорюючи, що наука про ґрунти виникла в холодних країнах, де ґрунтоутворні процеси гальмуються холодними зимами або жарким літом. Чи можна застосовувати сучасні погляди ґрунтознавців Америки чи Європи на ґрунти, наприклад, вологих тропіків – зовсім не доведено. У представників докучаєвської школи таких обмежень не спостерігається.

Ідеї цієї праці Г. Ієнні, як і інших праць зарубіжних авторів тієї епохи у російській науці ігнорувались, що зумовлено ідеологічними причинами. Ось як пише у передмові до книги Г. Ієнні, перевиданої в Радянському Союзі, академік Володимир Бушинський: «Проте методологія теоретичних поглядів Г. Ієнні є яскравим відображенням тих ідеологічних і нерідко реакційних уявлень про сутність природних і соціальних явищ, які так характерні для вчених капіталістичного світу і з якими ми повинні вести непримириму війну» [7, с. 3]. Переклад з англійської цієї праці здійснив Олексій Роде. Напевне за «підказкою» відповідних органів була підготовлена і видана друком праця О. Роде «ґрунтовірний процес і еволюція ґрунтів» [8, с. 80]. В ті роки було безліч наукових публікацій у яких підтверджувалися погляди В. Докучаєва на походження ґрунтів. О. Роде у своїй монографії узагальнює всі ці роботи і «переконливо» доводить негативний вплив лісової рослинності на ґрунтоутворення.

Ситуація почала потроху змінюватися в останні десятиліття. У 60-ті роки минулого століття, коли було експериментально доказано з допомогою радіовуглецевого методу що напрямок гуміфікації залежить не стільки від того, що гуміфікується, а від того за яких умов здійснюється гуміфікація. Додавши до ґрунту подрібнену зелену масу сої, мічену C^{14} , здійснювали компостування протягом 7 місяців при температурі 20-25 °С. Зволоженість компостованого ґрунту витримували на рівнях 30, 60, 90 % від повної вологоємності ґрунту. В проведеному фракційному аналізі гумусу було вираховано яку частку займає свіже привнесена органічна речовина [9, с. 105].

Результати дослідів, наведені в таблиці 1 показують, що кінцевий результат визначається умовами гуміфікації – рівнем зволоженості ґрунту. Чим більша зволоженість, тим більший вихід фульвокислот.

Також можна навести приклад вже із підручника з ґрунтознавства, де відзначено що: «В більшості

Вміст міченого вуглецю по групах гумусових кислот після компостування зеленої маси сої (за даними Б. А. Неунилова, Н. А. Хавкіна, 1968 рік)

Вологість ґрунту, %	Гумінові кислоти	Фульво кислоти	Відношення ГК до ФК
30	11,3	16,3	0,70
60	10,8	20,8	0,52
90	7,8	22,2	0,35

випадків в результаті поселення лісу на чорноземах лісостепу і степових районів відбувається покращання всього комплексу найважливіших властивостей ґрунтів: підвищується вміст гумусу, збільшується сума обмінних основ, покращуються фізичні і водні властивості, посилюється мікробіологічна діяльність в ґрунтах» [9, с. 295.]

Проте недавно в 2011 році у провідному російському журналі «Почвоведение» появились публікації про перетворення темно-сірого лісового ґрунту з-під лісу за 150 років використання в якості ріллі при незначному удобренні, і то протягом останніх 50-60 років, у чорнозем опідзолений [10, с. 4]. Наскільки цей феномен є реальністю? Адже будь-який механічний обробіток ґрунту викликає мінералізацію органічної речовини.

Під час наукової екскурсії у Карпатах у 1998 році було показано розріз ґрунту під мертвопокровним смерековим лісом, по якому попередньо були проведені всі необхідні аналізи. За морфологічними ознаками і хімічними аналізами ґрунт не мав ніякої диференціації по підзолистому типу, проте представники московської школи на чолі з віце-президентом Докучаєвського товариства ґрунтознавців Росії категорично стверджували, що цей ґрунт опідзолений або підзолистий, тому що він під лісом.

В сучасних українських наукових виданнях знаходимо публікації, в яких вказується про формування родючих чорноземів типових під лісовою рослинністю, а опідзолених під степовою [11, с. 164; 12, с. 19; 13, с. 61].

Автор цих рядків мав можливість в останні роки існування тієї держави розмовляти на тему проблемних питань у ґрунтознавстві із Віктором Ковдою, який у свій час був президентом всесоюзного і міжнародного товариства ґрунтознавців. Під закінчення розмови почув наступне: «Можливо Ви маєте рацію, але врахуйте, що нам класики мішають думати».

Висновки. В нашому розумінні класиком в науці є та людина, яка своєю діяльністю започаткувала новий напрям, нові шляхи вирішення певних проблем і тому подібне. Погляди класика є своєрідним дороговказом, порогом, а не стіною. Підійшовши до порога, необхідно перехреститися і йти далі. Саме в цьому питанні напевне є головна різниця у ментальності між росіянами і жителями вільного світу. З нашого погляду ні О. Набоких ні Г. Ієнні не заперечують вчення В. Докучаєва, не є його опонентами, а на підставі його праць розвивають це вчення далі. А на Росії роботи О. Набоких і Г. Ієнні, а також інших дослідників в галузі ґрунтознавства, які з їхнього погляду, протирічять вченню В. Докучаєва, є «реакційними уявленнями про сутність природних явищ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Назаренко І. І., Польчина С. М., Дмитрук Ю. М., Смага І. С., Нікорич В.А. Ґрунтознавство з основами геології. Підручник. Чернівці: Книги - ХХ1, 2006. 400 с.
2. Докучаев В. В. Избранные сочинения. Сельхозиздат, 1954. 708 с.
3. Михайлюк В. І. Водно-режимна концепція ґрунтоутворення професора Набоких О.Г. Генеза, географія та екологія ґрунтів. - Л.: ЛНУ ім Франка. 2015, С 143-147.
4. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: Підручник. У двох частинах. Т.1. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 270 с.
5. Ковальов М. М., Кислун О. А. Агроекологічний стан ґрунтів чорноземного типу залежно від вмісту рухомої сірки. Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Сільськогосподарські науки. Вип. 114. Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 266-273.
6. Докучаев В. В. Нижегородские работы. Соч.Т.В. М.-Л.: Изд-во АН СССР. 1950. 664с.
7. Иенни Г. Факторы почвообразования. М.: Изд. Иностранной литературы, 1948, 347с.
8. Роде А. А. Почвообразовательный процесс и эволюция почв. М.: ОГИЗ, 1947. 142с.
9. Неунылов Б. А., Хавкина Н. В. Изучение скорости разложения и процессов превращения органического вещества, меченого С¹⁴. Почвоведение. 1968. № 2, С. 103-108. Почвоведение: М. «Колос», 1969, 543с.
10. Чендев Ю.Г., Александровский А. Л., Хохлова О. С., Смирнов Л. Г., Долгих Л. Л. Антропогенная эволюция серых лесостепных почв южной части Среднерусской возвышенности. Почвоведение, 2011, № 1.С.3-5.
11. Новосад К. Б., Гавва Д. В. Еволюція чорноземів типових Лісостепу України під різними фітоценозами. Вісн. ХНАУ. Сер. «Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство». Харків. 2008. № 2. С. 160-167.
12. Топольний С. Ф. Ґрунти Буг-Дністровського межиріччя в межах переходу Лісостепу у Степ. Автореф. дис. канд. біол. наук. Харків. 2009. 23 с.
13. Канівець С. В., Глушко Т. С., Дерев'янку Л.М. Зміни властивостей темно-сірих слабо реградованих ґрунтів під впливом вікового використання ріллі. Агроекологічний журнал. 2010. № 2, С. 59-63.

REFERENCES:

1. Nazarenko, I. I., Pol'chyna, S. M., Dmytruk, Yu. M., Smaha, I. S., & Nikorych, V.A. (2006). *Gruntoznavstvo z osnovamy heolohiyi. Pidruchnyk. [Soil science with the basics of geology. Textbook]*. Chernivtsi: Knyhy - ХХ1 [in Ukrainian].

2. Dokuchaev, V. V. (1954). *Izbrannye sochineniya [Selected writings]*. Moscow: Sel'hozizdat [in Russian].
3. Mykhaylyuk, V. I. (2015). Vodno-rezhymna kontseptsiya gruntoutvorenniya profesora Nabokyykh O.H. [The water-regime concept of soil formation by professor Nabokyykh O.H.] *Heneza, heohrafiya ta ekolohiya gruntiv - Genesis, geography and ecology of soils*, (pp. 143-147). Lviv: Lviv Ivan Franko National University [in Ukrainian].
4. Poznyak, S. P. (2010). *Gruntoznavstvo i heohrafiya gruntiv: Pidruchnyk [Soil science and soil geography: Textbook]*. (Vols. 1). Lviv: Lviv Ivan Franko National University [in Ukrainian].
5. Kovalov, M. M., & Kyslun O. A. (2020). Ahroekolohichny stan gruntiv chornozemnoho typu zalezno vid vmistu rukhomoyi sirky [Agro-ecological condition of chernozem-type soils depending on the content of mobile sulfur]. *Tavriys'kyi naukovy visnyk: Naukovy zhurnal. Sil'skohospodars'ki nauky - Taurian scientific bulletin: Scientific journal. Agricultural sciences. Helvetica Publishing House*, 114, 26-273 [in Ukrainian].
6. Dokuchaev, V. V. (1950). *Nizhegorodskie raboty. Soch [Nizhny Novgorod works. Socheneniya]*. (Vols.V). Moscow-Leningrad.: Publishing House of the Academy of Sciences of the USSR [in Russian].
7. Ienni, G. (1948). *Factory pochvoobrazovaniya [Soil formation factors]*. Moscow: Foreign Literature Publishing House [in Russian].
8. Rode, A. A. (1947). *Pochvoobrazovatel'nyy process i jevoljucija pochv [Soil formation process and soil evolution]*. Moscow: OGIZ [in Russian].
9. *Pochvovedenie - Soil science* (1969). Moscow: Kolos [in Russian].
10. Chendev, Ju. G., & Aleksandrovskij A. L., & Hohlova O. S., & Smirnov L. G., & Dolgih L. L. (2011). Antropogennaja jevoljucija seryh lesostepnyh pochv juzhnoj chasti Srednerusskoj vozvyshennosti [Anthropogenic evolution of gray forest-steppe soils in the southern part of the Central Russian Upland]. *Pochvovedenie-Soil science*, 1, 3-5 [in Russian].
11. Novosad, K. B., & Havva, D. V. (2008). Evolyutsiya chornozemiv tipovykh Lisostepu Ukrayiny pid riznymy fitotsenozamy [Evolution of chernozems typical of the forest-steppe of Ukraine under different phytocenoses]. *Visn. KhNAU. Ser. «Hruntoznnavstvo, ahrokhimiya, zemlerobstvo, lisove hospodarstvo» - Herald. Kharkiv National Agrarian University. Series. «Soil science, agrochemistry, agriculture, forestry»*. Kharkiv, 2, 160-167 [in Ukrainian].
12. Topol'nyy, S. F. (2009). *Grundy Buh-Dnistrovs'koho mezhyrichchya v mezhakh perekhodu Lisostepu u Step [Soils of the Bug-Dniester interfluvium within the transition of the Forest-Steppe to the Steppe]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
13. Kanivets', S. V., & Hlushko, T. S., & Derev'yanko, L. M. (2010). Zminy vlastyvostey temno-sirykh slabo rehradovanykh gruntiv pid vplyvom vikovoho vykorystannya rilli [Changes in the properties of dark gray slightly regraded soils under the influence of age-old arable land use]. *Ahroekolohichnyy zhurnal-Agroecological journal*, 2, 59-63 [in Ukrainian].

Топольний Ф.П. Наслідки колоніального впливу на становлення ґрунтознавства в Україні

Робота присвячена аналізу наукового впливу вчення Василя Докучаєва на умови формування ґрунтів чорноземного типу в умовах прогресуючого погіршення агрофізичних якостей ґрунтів України. Актуальність теми пов'язана з питанням підвищення врожайності сільськогосподарських культур з одночасним підвищенням її екологічної якості стійкими тенденціями погіршення умов вирощування польових культур внаслідок деградації ґрунтів та втратою ними здатності саморегулювання та самовідновлення. **Мета** –аналіз наукових підходів сучасного ґрунтознавства для визначення інтенсивності впливу вчення Докучаєва на основи технології обробітку ґрунту в умовах прогресуючого погіршення агрофізичних якостей ґрунтів України. **Результати**. Вплив імперського минулого на сучасні погляди вітчизняних ґрунтознавців призвів до того, що перед ними постають усе складніші проблеми інтеграції та екологізації технологій вирощування сільськогосподарської продукції. Дана ситуація є першочерговим наслідком вимог суспільства до створення більш прогресивного та водночас комплексного наукового підходу визначення ґрунту як середовища існування. Розвиток ідей про характер ґрунтоутворення призвів до протилежних по суті поглядів. Частина ґрунтознавців стверджують, що живі організми взагалі, а особливо вищі рослини є найбільш важливими ґрунтоутворювачами. Інша частина переконана, що рослинність сама знаходиться у великій залежності від ґрунту, клімату і рельєфу, а тому між ґрунтом і рельєфом існує взаємозв'язок. В середині минулого століття, сформувалася думка про те, що напрямок гуміфікації залежить в першу чергу від умов перебігу даного процесу. Варто також відмітити, що на початку нового тисячоліття погляди вітчизняних ґрунтознавців на ґрунтоутворюючі процеси в більшості випадків є відмінними від ортодоксальних поглядів московії. Згідно з сучасними уявленнями вітчизняних класиків формування родючих чорноземів типових відбувається саме під лісовою рослинністю, а опідзолених під степовою. **Висновки**. В більш сучасному розумінні класиком в науці є та людина, яка своєю діяльністю започаткувала новий напрям або нові шляхи вирішення певних проблем. Погляди класика є своєрідним порогом, а не стіною. Підійшовши до нього, необхідно перехреститися та йти далі, Саме в цьому питанні без сумніву є головна різниця у ментальності між московією та жителями вільного світу.

Ключові слова: наукові основи, гуміфікація, ґрунти чорноземного типу, фізичні властивості, ґрунтоутворення.

Topolnyi F.P. Consequences of the colonial influence on the formation of soil science in Ukraine

The work is devoted to the analysis of the scientific impact of Vasyl Dokuchaev's teachings on the conditions of the formation of chernozem-type soils in the conditions of progressive deterioration of the agrophysical qualities of the soils of Ukraine. The topicality of the topic is related to the issue of increasing the yield of agricultural crops with the simultaneous improvement of its ecological quality due to persistent trends in the deterioration of growing conditions for field crops due to soil degradation and

their loss of self-regulation and self-recovery ability. **The objective.** The goal is to analyze the scientific approaches of modern soil science to determine the intensity of the influence of Dokuchaev's teachings on the basics of soil cultivation technologies in the conditions of progressive deterioration of the agrophysical qualities of the soils of Ukraine. **Results.** The influence of the imperial past on the modern views of domestic soil scientists has led to the fact that they are faced with increasingly complex problems of integration and greening of technologies for growing agricultural products. This situation is the primary consequence of society's demands for the creation of a more progressive and at the same time complex scientific approach to defining soil as a habitat. The development of ideas about the nature of soil formation led to essentially opposite views. Some soil scientists claim that living organisms in general, and especially higher plants, are the most important soil formers. The other part is convinced that the vegetation itself is highly dependent on the soil, climate and relief, and therefore there is a relationship

between the soil and the relief. In the middle of the last century, an opinion was formed that the direction of humification depends primarily on the conditions of this process. It is also worth noting that at the beginning of the new millennium, the views of domestic soil scientists on soil-forming processes are in most cases different from the orthodox views of Moscow. According to the modern ideas of domestic classics, the formation of typical fertile chernozems takes place precisely under forest vegetation, and podzolic soils under steppe vegetation. **Conclusions.** In a more modern sense, a classic in science is a person who, through his activities, initiated a new direction or new ways of solving certain problems. The views of the classics are a kind of threshold, not a wall. Having approached it, it is necessary to cross oneself and move on. It is precisely in this matter that there is no doubt the main difference in mentality between muscovite and the inhabitants of the free world.

Key words: scientific foundations, humification, soils of the chernozem type, physical properties, soil formation.